

УДК: 7.0383(043.3)

DOI:10.58494/esai.24(9).2024.08

Досанова Албина, ОшМПУ, магистрант
Абдилатинов Сүйүнбек Мусаевич, ОшМПУ, окутуучу

Досанова Албина, ОшГПУ, магистрант
Абдилатинов Сүйүнбек Мусаевич, ОшГПУ, преподаватель

Dosanova Albina,
Osh State pedagogical universities, master's student.
Abdilatifov Suyuntbek Musaevich, teacher
Osh State Pedagogical University

ИННОВАЦИЯЛЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАР МУЗЫКАЛЫК БИЛИМ БЕРҮҮ ПРОЦЕССИНДЕ

Аннотация. Бул макалада технологиялык прогресс музыкалык билим берүү тармагында инновациялык ыкмаларды, анын ичинде онлайн, сапаринтик жана акылдуу технологияларды өнүктүрүүгө оболго түзүү жактарына коңул бурулду. Музыкалык маданияттын бүгүнкү күндө салттуу түрдө да, заманбап медиа мейкиндигинде да болуп корбогондой өзү ролу каралды.

Түйүндүү сөздөр: музыка, компьютер, инновация, технология, электрондук байланыш.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОЦЕССЕ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация: В данной статье основное внимание уделяется тому, как технологический прогресс способствовал развитию инновационных подходов в музыкальном образовании, включая онлайн, цифровые и интеллектуальные технологии. Музыкальная культура сегодня существует как в традиционном, так и в современном медианпространстве. Сегодня рассматривается роль беспрецедентного роста.

Ключевые слова: музыка, компьютер, инновации, технологии, электронная коммуникация.

INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF MUSIC EDUCATION

Annotation. This article focuses on how technological progress has contributed to the development of innovative approaches in music education, including online, digital and smart technologies. Musical culture today exists in both traditional and modern media spaces. Today the role of unprecedented growth is being considered.

Key words: music, computer, innovation, technology, electronic communication.

Киришүү

Теманын актуалдуулугу. Музыкалык билим берүү үзгүлтүксүз өнүгүү жана жаңылануу процесси менен бирге өзгөрүүгө дуушар болууда. Ушуга байланыштуу азыркы этаптагы эң маанилүү милдеттердин бири заманбап музыкалык билим берүүнүн ар кандай дүйнөлүк тенденциялары жана алар менен ата мекендик тажрыйбанын өз ара аракеттенүү мүмкүнчүлүктөрү кеңири жайылууда.

Инновациялык педагогикалык технологиялар бүгүнкү күндө көбүнчө компьютерлерди жана электрондук байланыш каражаттарын окутууга киргизүү менен байланышкан. Бирок маселе компьютер класста салттуу билим берүү маалыматын, анын ичинде глобалдык тармак ресурстарын мобилдүү жеткирүү каражаты катары пайда болушунда гана эмес. Электрондук

окуу материалдарына жаңыча мамилени иштеп чыгуу, жаңы түшүнүктөрдү жана окутуу ыкмаларын издөө, маалыматтык жана инфокоммуникациялык каражаттардын дидактикалык потенциалын өздөштүрүү эң маанилүү милдет болуп саналат. Музыкалык билим берүүдө компьютерди колдонуунун педагогикалык аспектилерин Л.Робустова изилдеген. Балдарды компьютердин жардамы менен музыкалык сабаттуулукка үйрөтүү боюнча өзүнүн практикалык тажрыйбасын жыйынтыктап, ал сабактарды уюштуруунун жана өткөрүүнүн өзгөчөлүктөрүн көрсөтөт [1].

Практикалык көндүмдөр өтө кенен түшүнүк катары каралат. Музыкалык билим берүү чөйрөсү үчүн көнүмүш чечмелөөдө бул, биринчи кезекте, аспапты өздөштүрүү, ырдоо техникасы жана дирижерлук чөйрөсү болуп санлат. Сөздүн бул маанисинде көндүмдөр зарыл аткаруу комплекси катары каралат, анын ичинде көз менен окуу, жаттоо, импровизация сыяктуу көмөкчү аракеттерди өздөштүрүү, ошондой эле спецификалык музыкалык-психологиялык шыктар (ансамблде, оркестрде ойноо, капелла хорунда ырдоо, оркестрде ырдоо жана ойноо жана башкалар) эсептелет.

Негизги максаты музыкалык теорияны практикалык жактан өнүктүрүү катары формулировкаланышы мүмкүн болгон теориялык циклдин (гармония, полифония, жарым-жартылай музыкалык чыгармаларды талдоо) дисциплинасында угуу билими эң маанилүү роль ойнойт. Музыкалык тексттин ар кандай аспектилерин кулак менен кылдат жана деталдуу баалоо жөндөмдүүлүгүнүн калыптанышы жана өнүгүшү сольфеджиодогу практикалык көнүгүүлөрдүн бүтүндөй комплексин аныктайт. Ал эми гармония жана полифония боюнча практикалык көнүгүүлөр, талдоо курсунда музыкалык тилдин композициялык түзүлүшүнө жана өзгөчөлүктөрүнө баа берүү угуу түшүнүктөрүн жана көндүмдөрүн активдүү өнүктүрүүнү талап кылат.

Музыкалык билим берүүнүн салттары инструмент боюнча мугалим менен окуучунун ортосундагы жеке ишинин эбегейсиз зор үлүшү менен компьютердик технологияны колдонуу идеяларынын жайылышына белгилүү бир денгээлде бөгөт коёт. Терс мамиленин себептери окуу процедураларынын механикалык мүнөзү жана стандартташтыруу, анын ичинде компьютерде тестирлөө процедуралары болуп саналат. Мындай пикирлерди билим берүү продукцияларынын заманбап ички рыногу өтө жөнөкөй, көбүнчө примитивизмге чейин жөнөкөйлөштүрүлгөн түрдүү тренажерлору менен толтурулгандыгы менен оңой эле түшүндүрүүгө болот. Алар, эреже катары, музыканттар же жөнөкөй музыкалык билими бар адамдар тарабынан түзүлгөн эмес. Учурдагы дидактикалык иштеп чыгууларга квалификациялуу педагогикалык кадрларды тартуу милдети турат.

Көркөм-эстетикалык өнүгүүнү өркүндөтүү боюнча милдеттерди ишке ашыруудагы негизги фигура музыкалык жетекчинин кесиптик компетенттүүлүгү болуп саналат. Кесиптик-педагогикалык көз караштан алганда, компетенттүүлүк компетенцияларды натыйжалуу ишке ашырууну камсыз кылган инсандык жана кесиптик сапаттардын жыйындысы катары каралат.

Маданият билимди бириктирет, өз ичинде билимдин «эс тутумун» түзөт, ошондуктан ал социалдык интеллекттин негизин түзөт. Маданият коомдук интеллектти, анын ажырагыс бөлүгү катары илимди, билимди жана агартууну, ал эми билим маданиятты кайра чыгарат. Демек, адамдын компетенттүүлүгүнүн болушу, ошондой эле аларды калыптандыруучу тарбия маданиятта гана ишке ашат» [2].

Музыкалык маданиятта музыкалык билим өзгөчө мааниге ээ, мында фундамент профессионалдык ишмердүүлүк үчүн гана түптөлбөстөн, эң оболу ишмердүүлүгү бүтүндөй чыгармачылыгын өнүктүрүүгө жана өркүндөтүүгө багытталган инсан – сүрөтчү калыптанат. Ушуга байланыштуу профессионалдык музыкалык билим берүү системасынын көйгөйлөрүн чечмейинче бул багыттагы инновацияларды иш жүзүнө ашыруу мүмкүн эмес. Академик Е.В. Бондаревская, анын маңызы «билим берүү маданияттын негизги процесси болуп саналат, анын мазмуну маданият ааламына багытталышы керек. Билим сапаты менен тарбияланган адамдын сапаты өлчөнөт» [3].

Башталгыч музыкалык билимден баштап жогорку кесиптик музыкалык билимге чейин окуу процессинин методдорун, формаларын жана мазмунун инновациялык жаңылоонун маанилүү каражаттарын жайылтууда окутуунун заманбап технологияларын киргизүү зарыл. Музыкалык билим берүү жана инновациялык процесстер, биринчи кезекте, адамдын жана коомдогу заманбап реалдуулук менен аныкталган процесстердин өнүгүшүнө жана өркүндөтүлүшүнө зор кызмат кылат. Музыкалык билим берүүдө инновациянын ролу абдан чоң.

Белгилей кетчү нерсе, музыканы окутуунун методикасы, өзгөчө аткаруучулук дисциплиналар боюнча, ондогон жылдар, атүгүл кылымдар бою калыптанып, окутуунун формалары жана түрлөрү, репертуар, мугалим менен окуучунун өз ара байланышы маселелеринде кыйла консервативдүү мүнөзгө ээ болуп келген. Бул, биринчи кезекте, музыкалык ишмердиктин аткаруучулук багытындагы музыкалык билимге, мында билим жана көндүмдөр жеке сабактар учурунда мугалим менен жеке байланыш аркылуу окуучуларга берилет. Музыкалык-педагогикалык процесстин гуманитардык билим берүүнүн башка түрлөрүнөн айырмасы мына ушунда. Маалыматка ылайык, И.Б. Горбунова, «Заманбап музыкалык билим берүүгө багытталган жаңы информациялык технологиялар музыкалык ишмерлерди даярдоого шарт түзөт, салттуу музыкалык дисциплиналардан тышкары жаңы музыкалык аспап катары музыкалык компьютерге ээ болгон» [4]. Бүгүнкү күндө заманбап шарттарда музыкалык билим берүүнүн түзүмүндө маалыматтык жана компьютердик технологиялар музыкалык билим берүү процессинде заманбап тенденцияларды ишке ашыруунун маанилүү инновациялык фактору болуп саналат.

Музыкалык маданият бүгүнкү күндө салттуу түрдө да, заманбап медиа мейкиндигинде да бар. Музыкалык аткаруучулук өнөр чөйрөсүндөгү чыгармачылык индустрия музыканттын профессионалдык ишмердүүлүгүндөгү эң жаркыраган багыттардын бири катары, бүгүнкү күндө болуп көрбөгөндөй өсүүнү баштан кечирүүдө. Жогоруда айткандай, музыкалык маданият музыкалык педагогикадан өсөт.

Технологиялык прогресс музыкалык билим берүү тармагында инновациялык ыкмаларды, анын ичинде онлайн, санариптик жана акылдуу технологияларды өнүктүрүүгө өбөлгө түзөт. Бирок, биз карап жаткан музыкалык билимге байланыштуу маселеде мугалим менен окуучунун түздөн-түз байланышы маанилүү, бул техникалык модель билим берүү процессинин катышуучуларынын керектөөлөрүн дайыма эле канааттандыра бербейт.

Ошол эле учурда, өз ара аракеттенүүнүн бул түрү, албетте, өзүнүн артыкчылыктарына ээ: ал карантин жана билим берүүнүн кадимки формаларын чектеген башка чаралардын шарттарында билим берүү иш-чараларын улантууга мүмкүндүк берет; талантуу студенттер үчүн ыңгайлуу форматта билим алууга мүмкүнчүлүк берет; аткаруу жана музыкалык онлайн сынактарга катышуу ж.б.

Көпчүлүк музыка мугалимдери окуу-тарбия процессинде эң чоң эффективдүүлүккө жетишүү үчүн төмөнкү түшүнүктү колдонушат, анда окутуу ыкмалары 2 топко бөлүнөт: 1) маалымат алууга жана билим алууга багытталган методдор (мотивациялоочу-билим берүүчү, проблемалык-издөө); 2) окуу процессинде (интерактивдүү жана чыгармачылык) алынган кесиптик көндүмдөрдү жана билимдерди консолидациялоого жана өркүндөтүүгө багытталган методдор. Чыгармачылык методдор мультимедиялык каражаттарды жана музыкалык редакторлорду практикалык түрдө колдонууга, музыкалык чыгармалардын өз алдынча чыгармаларын, интерпретацияларын (транскрипцияларын), оркестрдик жана хордук партитураларды түзүү үчүн арналган.

«Музыкалык чыгармаларды жаратууга мүмкүндүк берүүчү программалардын бүткүл спектри негизги үч методго негизделген. Стохастикалык ыкма үндөрдүн же музыкалык үзүндүлөрдүн ыктыярдуу сериясын түзүүгө негизделген (компьютерди колдонбостон жана колдонсо да болот). Алгоритмдик ыкманы композитордун ниетин ишке ашыруучу белгиленген алгоритмдердин жыйындысы катары мүнөздөөгө болот (композициялык техниканын функциясы, үн чыгаруучу моделдин функциясы, эки функциянын айкалышы).

Жасалма интеллект колдонгон системаларды колдонуу ыкмасы, башкача айтканда, үйрөнүүгө жөндөмдүү» [5]. Музыкалык педагогикада бул концепцияны ишке ашырууда мугалимдин профессионалдык ишмердүүлүгүндө жогоруда аталган ыкмалардын баарын синтездөө жөндөмдүүлүгү чоң роль ойноорун белгилей кетүү керек.

Корутунду

Жыйынтыктап айтканда, аткаруучу-музыкантты жекече даярдоонун натыйжалуу ыкмаларын, уюштуруу формаларын, түрлөрүн, заманбап каражаттарды жана технологияларды киргизүү музыкалык билим берүүнүн калыптанган салттарын өзгөртүүгө, окуу-тарбия процессин өркүндөтүүгө жана музыкалык кесипкөй адистерди калыптандырууга көмөктөшөөрүн далилдейт. Бул жеке маданияттын денгээлин жана анын натыйжасында бүтүндөй академиялык музыкалык маданиятты өнүктүрүүнү жана жогорулатууну билдирет.

Пайдаланылган адабияттар:

1. Робустова Л.П., Новикова О.В. Музыкальное исполнительство и педагогика: учебнометодический комплекс дисциплины. Новосибирская государственная консерватория (академия) им. М.И. Глинки. Новосибирск, 2011. -С. 25–35.
2. Вязников, А. В. Музыкально-педагогическое образование в XXI веке: традиции и инновации. Педагогический научный журнал. – 2022. – № 3. -С. 4-9.
3. Бондаревская, Е. В. Методологические проблемы становления педагогического образования университетского типа. Известия ЮФУ. Педагогические науки. – 2010. – № 8. -С. 15-29.
4. Горбунова, И. Б. Феномен музыкально-компьютерных технологий как новая образовательная творческая среда. Известия РГПУ им. А. И. Герцена. – 2004. – № 9. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/fenomenmuzykalno-kompyuternyh-tehnologiy-kak-novaya-obrazovatel'naya-tvorcheskaya-sreda> (дата обращения: 25.03.2023).
5. Панферова, Е. М. Роль мультимедийных образовательных технологий в музыкальной педагогике. Образование и воспитание. – 2018. – № 1 (16). -С. 58-61.

